

KAKO SMO NAČRTOVALI NOVO KNJIŽNICO

Direktorica Cankarjeve knjižnice Vrhnika (CKV) Suzana Potočnik me je spoznala preko mojega delovanja v vrhniškem Muzejskem društvu.¹ Takrat sem bila še zaposlena v podjetju Primis Vrhnika d. o. o., ki pa je šel kasneje v stečaj². Kot arhitektka sem delala na oddelku za urbanizem, kjer je bilo težišče načrtovanja in planiranja vezano na domačo Vrhniko. Pri delu mi je še kako prav prišlo poznavanje lokalne zgodovine in z njo povezanega razvoja kraja. Preteklost me je od nekdaj zanimala in zato sem se, če je bilo le mogoče, posvečala tudi njenemu raziskovanju.

Suzana me je vabila, da bi sodelovala z domoznanskim oddelkom CKV, ki ga je želela nadgrajevati. Vsak najin pogovor je prej ko slej privedel do prostorske stiske knjižnice, ki ovira že njeno osnovno delovanje in praktično onemogoča izvajanje dodatnih programov in projektov. Z vso vztrajnostjo se je borila za rešitev tega perečega problema.³ Iz prepričanja, da Vrhnika nujno potrebuje sodobno knjižnico, si je oblikovala vizijo knjižnice kot informacijskega, izobraževalnega, kulturnega in socialnega središča kraja. Uspelo ji je prepričati pristojne in tako so v letih 2009 in 2010 stekle intenzivne aktivnosti, povezane z iskanjem ustreznega projekta; obnove obstoječih knjižničnih prostorov in gradnje prizidka na območju parka ob Tržaški cesti.

Decembra 2011 pa mi je sporočila, da namerava Občina Vrhnika v stečajnem postopku Industrije usnja Vrhnika (IUV) odkupiti objekt Konfekcije – bivše šivalnice⁴ in v njem urediti knjižnico. Povabila me je k projektiranju idejne zasnove nove knjižnice. Obenem mi je še povedala, da v kratkem načrtuje pripravo razstave razglednic iz domoznanske zbirke CKV, pri kateri bi tudi sodelovala.⁵ Ponudbo sem z veseljem sprejela. V začetku leta 2012 so bile urejene vse formalnosti v zvezi z začasnimi zaposlitvijo (nadomeščala sem delavko, ki je koristila pravico do krajšega delovnega časa zaradi starševstva) in delo na projektu se je pričelo.

142. Priprava razstave Sprejmi lepe pozdrave od nekoga; Suzana Potočnik, Tatjana Oblak Milčinski, Nataša Oblak Japelj in Milena Oblak Erznožnik v Cankarjevem domu. (foto: Katja Oblak).

Skupaj s predstavniki vrhniške občine in projektanti iz Projekta Nova Gorica d. d., ki so bili zadolženi za izdelavo projekta za rekonstrukcijo energetske sanacije in spremembo namembnosti objekta,⁶ smo si najprej ogledali Konfekcijo. Ta je s svojo velikostjo, opremljenostjo, še tako živimi sledovi prejšnjega delovanja, in hkrati zapuščenostjo, dobesedno izropanostjo, zbuja strahospoštovanje.

Na prvi pogled je bilo jasno, da je bila stavba zgrajena v »zlatih časih« IUV-ja. Že sama zasnova objekta⁷ odraža velikopotezno, stabilno podjetje z vizijo nadaljnjega napredka. Pri zidavi niso varčevali niti pri izbiri materialov in vseh potrebnih inštalacij niti pri izvedbi, še manj pri opremlitvi z najsodobnejšimi stroji in pohištveno opremo. Kot se za prave palače spodobi, je mogočno zasnovan že vhodni del. Posamezna nadstropja povezuje široko, svetlo, marmornato stopnišče. V novo zgrajeni konfekciji usnja se je začela redna proizvodnja odvijati konec leta 1983.⁸

Skupna uporabna površina dvonadstropne stavbe znaša 4086 m². Občina Vrhnika se je odločila v stavbi izpeljati več programov s

področja kulture in izobraževanja. V pritličju bi uredili sodoben doživljajski center za predstavitev naravne in kulturne dediščine kot izhodišče za izobraževalne in turistične programe po Vrhniki in njeni okolici. Drugo nadstropje so namenili preureditvi v dodatne učilnice za Osnovno šolo Ivana Cankarja. Za knjižnico je bilo predvideno celotno prvo nadstropje s skoraj 1400 m² površine in dodatnih 270 m² v medetaži. Tu bi uredili skladišče knjig in pisarne.

Hodili smo iz prostora v prostor, iz nadstropja v nadstropje in bili dobesedno pretreseni ob podobi, ki se nam je nudila. Povsod so bili vidni očitni sledovi anarhije po stečaju podjetja in kasnejšega vandalizma. V pritličju še vedno polno skladišče najrazličnejšega blaga, zadrževalnikov, gumbov, izdelkov, embalaže ...

V medetaži, v kopalnicah razbita sanitarna oprema ... V temačnem garderobnem prostoru kovinske omarice in v njih delovne obleke bivših zaposlenih.

V prvem nadstropju prostorna šivalnica, v kateri so ne dolgo nazaj krojili, šivali, likali

143. Konfekcija v času delovanja Industrije usnja Vrhnika. (Vir: Razstavni katalog IUV, leto 1992).

144. Delavke IUV med delom v šivalnici usnjene konfekcije. (Vir: Razstavn katalog IUUV, leto 1992).

usnjeno konfekcijo in galanterijo. Izdelke, ki so sloveli po izjemni kvaliteti, so tovarnjaki s priklopniki dnevno odvažali z Vrhniko na vse konce sveta. Zdaj pa je bila tu le še kovinska konstrukcija tračnega sistema, ki je kot ogromna pajkova mreža prepredala izprazen prostor, v katerem so samevale dolge mize za krojenje in rezanje usnja.

V drugem nadstropju velika, svetla sejna soba s po meri izdelanimi vgradnimi lesenimi omarami in razporejenimi stoli, kot da čakajo na še kakšen delovni sestanek. V razstavnici sobi prazne steklene vitrine za vzorčne modele usnjenih izdelkov, pripravljenih za ogled komercialistom, ki so tu sklepali milijonske posle. V oddelku »modelarna« še vedno skrbno zloženi papirnati in kartonasti kroji na številnih kovinskih nosilcih. V ostalih pisarniških prostorih med ostanki poškodovanega pohištva, vsepovsod ležeči tehnološki listi, katalogi in drugi dokumenti ter najrazličnejši vzorčni modeli izdelkov in polizdelkov.

Dogovorili smo se, naj pri idejni zasnovi, ki bo vključevala tudi vso potrebno opremo, v največji možni meri uporabim pohištvo, predmete in konstrukcijske elemente,

predvsem kovinske elemente tračnega sistema, ki so bili v stavbi. Na ta način naj bi v prvi vrsti racionalizirali projekt, hkrati pa bi ustvarili neke vrste muzej IUUV-ja. Strinjali smo se, da je v novi knjižnici treba ohraniti »vonj po usnju«.

Hkrati smo nameravali uporabiti tudi čim več pohištva in opreme iz dosedanje lokacije - vse dobro ohranjeno pohištvo iz obeh pisarn in čitalnice, s knjižnimi regali pa

145. Skladišče materiala in izdelkov v pritličju Konfekcije.

146. Natrpan mladinski oddelek CKV tik pred selitvijo v novo knjižnico. Foto: Niko Nikolčič.

opremiti skladiščni prostor. Tudi vsa obstoječa računalniška oprema, fotokopirni stroji in nov knjigomat so bili predvideni za selitev na novo lokacijo.

Zaupana naloga je bila zahtevna, kompleksna, lepa. Vsebovala je vse elemente, potrebne za arhitektonsko-umetniško-muzejsko stvaritev, ki pa je morala tako v izhodiščni kot končni fazi slediti predvsem funkcionalnim zahtevam načrtovanega knjižničnega prostora. Dela sem se lotila z veseljem in s polno odgovornostjo.

Stavbo Konfekcije sva si v mrzlih januar-skih in februar-skih dneh leta 2012 s Suzano ogledali še večkrat z namenom, da poglobljeno pregledava, oceniva, začutiva prostor in možnosti, ki jih ta ponuja. Hkrati sva pregledovali obstoječo opremo, ki bi jo lahko vključili v novo knjižnico. Ocenjevali sva stanje in velikost krojilnih miz, stolov, omar, stoja, raznih delovnih strojev in pripomočkov. Pri delu so nama pomagali člani Muzejskega društva in tehnični sodelavci Zavoda Ivana Cankarja. Skupaj smo po celi stavbi iskali, kar je še ostalo od opreme in predmetov, ki bi jih lahko uporabili. Žal to delo ni teklo tako, kot bi si želeli. Kot da bi

147. Prvi "prototip" knjižnega regala, izdelanega iz kovinskih elementov tračnega sistema.

»uničujoča sila«, ki se je spravila na IUUV, z zadnjimi močmi hotela izbrisati še ostanke zapuščine ... Ob vsakem našem obisku je bilo stanje še poraznejše. Idejno zasnovo je bilo treba prilagajati spreminjajoči se situaciji glede na izginjajočo opremo in uničene predmete. Čudili smo se, da ni nikogar, ki bi zavaroval stavbo ...

V naslednjih dneh sva se s Suzano ob tlorisu obstoječega stanja stavbe pogovarjali, katere vsebine vse mora zagotoviti prostor nove knjižnice. Načrtovanje je temeljilo na standardih za knjižnični prostor in opremo⁹. Pregledali sva tudi vso drugo razpoložljivo literaturo in vzorčne primere iz domačega in tujega okolja. Suzana, ki se je na »gradnjo« nove knjižnice že dolgo pripravljala, je temu posvetila tudi družinsko potovanje. Tako nama je bila v veliko pomoč pri delu zbirka fotografij notranjosti knjižnic s potovanja po Skandinaviji julija 2011. Na Finskem so obiskali knjižnice v mestih Turku, Espoo, Tampere, Oulu in Rovaniemi, na Švedskem knjižnici v krajih Kukea in Pitea. Podali so se vse do najsevernejšega univerzitetnega mesta na svetu - iz Slovenije skoraj 4.000 kilometrov oddaljenega Tromsa na Norveškem. Pregledali in prede-

batirali sva vsak detajl čudovitih¹⁰, sodobno oblikovanih in opremljenih knjižnic.

Pri zbiranju izhodišč za projektiranje so sodelovali tudi drugi zaposleni v CKV. Povedali so svoje zahteve, potrebe in želje, ki so temeljile na dolgoletnih izkušnjah na različnih delovnih mestih v knjižnici: pri izposoji, posredovanju bibliografskih in drugih informacij in nujenju druge pomoči uporabnikom, biblio-pedagoškem delu, nabavi, obdelavi in hranjenju gradiva, organiziranju najrazličnejših dogodkov. Vsi so si želeli primernejših delovnih prostorov in opreme za učinkovitejše in lažje izvajanje različnih programov in projektov.

Pri načrtovanju je bilo treba upoštevati tudi potrebe vseh uporabnikov knjižnice tako predšolskih otrok, šolarjev in študentov, zaposlenih, upokoencev, nezaposlenih, kot ljudi s posebnimi potrebami.

V knjižnico namreč prihajajo ljudje z različnimi razlogi, ne zgolj zaradi izposoje gradiva na dom. Veliko uporabnikov tu redno prebira dnevno časopisje. Študenti, dijaki in šolarji v knjižnici študirajo, delajo seminarske in raziskovalne naloge. Najmlajši se udeležujejo ur pravljič in različnih ustvarjalnih delavnic. Vsaka sodobna knjižnica mora imeti sodobno informacijsko opremo in ponudbo elektronskih virov. Čedalje več ljudi v knjižnici samostojno, s pomočjo računalnika išče najrazličnejše informacije, nekateri se uporabe le-tega učijo in potrebujejo ustrezno (mentorsko) pomoč. Knjižnice svojim uporabnikom nudijo informacije in različna znanja z organizacijo dogodkov, kot so predavanja, razstave, tečaji, delavnice, seminarji. Nekateri obiskujejo knjižnice tudi zaradi iskanja družbe, srečevanj in pogovorov z drugimi. V CKV že nekaj let deluje tudi svetovalno središče za iskalce zaposlitve.

Na drugi strani se na knjižnice obračajo številni strokovnjaki in umetniki: pisatelji, pesniki, slikarji, kiparji in drugi, ki bi radi predstavili svoje delo. V novi knjižnici smo želeli ustvariti ustrezne prostore za dogodke, kot so predstavitve, predavanja, debatni krožki, razstave, ustvarjalne delavnice.

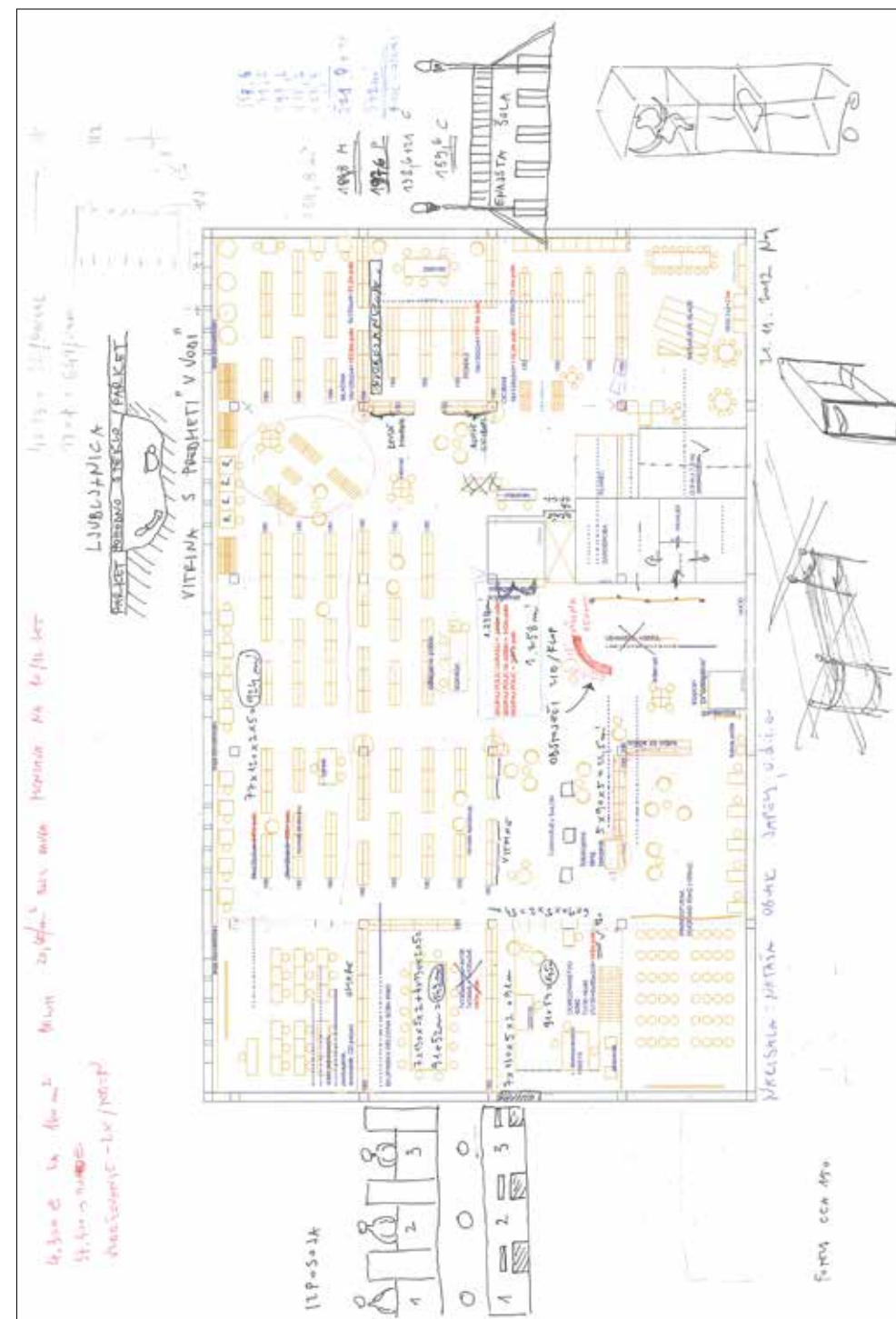
Ob vsem že naštetem, pa mora knjižnica seveda zagotavljati ustrezen prostor za hrambo knjižničnega gradiva, tako tistega, ki je namenjeno prostemu dostopu, kot tistega, ki zahteva posebne pogoje za hrambo (npr. domoznanski oddelek, arhiv, skladišče). Suzana je posredovala podatke o količini obstoječega gradiva v CKV in predvideni rasti v naslednjih letih. Moja naloga je bila, da iz teh podatkov izračunam potrebne tekoče metre knjižnih polic. Glede na obliko knjižnih regalov in njihovo razporeditev pa predvidim potreben prostor za posamezne oddelke in skladišče v novi knjižnici.

Sledilo je načrtovanje. Naslednje dni sem intenzivno preračunavala, merila, skicirala, risala. Večkrat sem šla v stavbo Konfekcije pogledat in izmerit še kakšen manjkajoči podatek. Narisano idejno zasnovo, podprto z okvirnimi izračuni investicije, sem izročila Suzani. Enostavna, funkcionalna rešitev, prepredena z motiviko Cankarja in IUV jo je takoj prepričala.

Suzanino veselje, da smo tako blizu rešitve, je bilo nalezljivo. Med celotnim procesom načrtovanja sva ugotavljali, da pravzaprav povsem enako razmišljava in se nama skoraj ni potrebno pogovarjati, tako podobno vizijo sva imeli. Knjižnico sva si tako živo predstavljali, da sva se po novem prostoru že kar sprehajali ...

Zasnova

Izhodišče razdelitve skoraj 1.400 m² velikega osrednjega knjižničnega prostora na

148. Idejna zasnova nove knjižnice. Avtorica: Nataša Oblak Japelj, februar–november 2012.

149. Prostorna šivalnica med prenovo v knjižnico. Foto: Niko Nikolčič.

posamezne programske enote predstavlja raster nosilne konstrukcije – stebrov in preklad. Rastrska mreža 4 x 5 deli pravokoten tloris na manjše enote – prostore, velike približno 63 m².

ODDELEK ZA ODRASLE

Celoten prostor je odprt, brez pregrad, oddelki med seboj prehajajo iz enega v drugega. Izjema so prostori ob krajiši – JZ strani. To so: domoznanska soba, prireditvena dvorana, ustvarjalna delavnica in računalniška učilnica.

Obiskovalec dobi prve informacije v sprejemnem prostoru, v katerega lahko dostopa s stopnišča ali iz dvigala. Ob sprejemnem prostoru sta čitalnica (*Pri Črnem orlu 1876*) in prostor, ki bo omogočal postavitve različnih razstav (*Cankarjev salon*). Sprejemni prostor zaključuje prostor izposoje. Med stopniščem in dvigalom so še sanitarije za obiskovalce in čajna kuhinja za zaposlene.

Osrednji prostor knjižnice zavzema oddelek s knjigami za odrasle. Razdeljen je na dva dela: oddelek leposlovja in oddelek s strokovno literaturo. Usmeritev knjižnih

regalov in z njo povezana osvetlitev, sledi nekdanji razporeditvi – liniji delovnih mest šivilj usnjene konfekcije. Oddelek s knjigami za odrasle prehaja v oddelek s filmi in glasbo (na dvd in cd nosilcih) – poimenovan *Podobe iz sanj*. Ob SZ strani, v liniji pod strešnimi okni, je prostor za mirno učenje.

150. Prostor za mirno učenje.

151. Oddelek za odrasle – leposlovje.

Čitalnica *Pri Črnem orlu 1876*

Za poimenovanje posameznih delov knjižnice nam je v večini kot navdih služil Cankar in njegovo delo. Čitalnico, v kateri obiskovalci prebirajo dnevno časopisje in literaturo, ki ni namenjena izposoji na

dom, smo poimenovali »Pri Črnem orlu 1876«. V letu rojstva Ivana Cankarja je bila namreč na Vrhnikih ustanovljena prva čitalnica, ki je svoje prostore dobila v hotelu s kavarno Pri Črnem orlu. Med pobudniki za njeno ustanovitev je bil tudi pisatelj oče Jožef Cankar.

152. Čitalnica *Pri Črnem orlu 1876*.

Domoznanska soba

Prečuden kraj

Posebno mesto je bilo dodeljeno t. i. domoznanski sobi. Zbirka najrazličnejše literature, ki je kakorkoli vezana na Vrhniko z okolico, je varno spravljena za steklenimi stenami. V vitrinah, ki mejijo na čitalnico, so zloženi vsi prvotiski in druge izdaje Cankarjevih del, ki jih hrani CKV. Skozi steklo je dobro vidna posebna oprema sobe; del dvoetažne kovinske konstrukcije, prenešana iz skladišča, ki je bilo v pritličju te stavbe. Na policah v zgornjem nadstropju je zložena urejena strokovna knjižnica IUUV, ki jo je CKV na pobudo Suzane Potočnik odkupila iz stečajne mase IUUV-ja¹¹. V prostoru je razstavljen tudi del tračnega transportnega sistema *Jet age systems*, ki je bistveno pripomogel k optimizaciji proizvodnega postopka v konfekciji IUUV.¹² Tudi vsa ostala oprema sledi »zgodbi IUUV-ja«: študijska miza je obnovljena miza za krojenje, okrog nje so razporejeni stoli, na katerih so nekoč sedele šivilje usnjene konfekcije, v kotu sobe na stojalu visijo kroji. Kot delovna miza za knjižničarja služi stara pisarniška miza, ki so jo kasneje prebarvali v oranžno in z njo opremili strokovno knjižnico v IUUV.

153. Domoznanska soba *Prečuden kraj*.

154. Prapor vrhniškega usnjarskega ceha s konca 19. stoletja v domoznanski sobi.

Prireditveni prostor

Grabeljškova dvorana

Prireditveni prostor, namenjen predavanjem in predstavitev, smo poimenovali po pisatelju Karlu Grabeljšku - Gabru.¹³ Grabeljšek je poznan predvsem po delih z narodnoosvobodilno motiviko in mladinskem lep-slovju. Leta 1942 se je priključil partizanom, kjer se je ukvarjal tudi z novinarstvom. Za svoje literarno ustvarjanje je dobil kar dve Prešernovi nagradi, in sicer leta 1948 in 1976. V dvorani je vitrina, v kateri so razstavljeni njegova dela, na steni pa visi Grabeljškov olini portret, delo slikarke Mare Kraljeve.

155. Prireditveni prostor *Grabeljškova dvorana*.

156. Ustvarjalna soba *Malavašičev kotiček*.

Ustvarjalna soba Malavašičev kotiček

Prostor, v katerem »kraljuje« 6 metrov dolga in skoraj 2 metra široka miza¹⁴, okrog katere so razporejeni udobni stoli, je namenjen raznim ustvarjalnim delavnicam, predstavitev, tečajem, debatnim krožkom. Poimenovala je po Ivanu Malavašiču, znanem ljudskem ustvarjalcu, ki je bil 36 let zaposlen v IUUV¹⁵. Stene sobe krasijo slike, ki jih je poklonil knjižnici: štiri krajine, slika z motivom Vrhnike in Cankarjev portret. V vitrini so razstavljeni njegovi številni romani in pesniške zbirke.

Računalniška učilnica Kemis

V sklopu knjižnice se nahaja učilnica, opremljena z dvajsetimi mizami in desetimi računalniki ter mizo z računalnikom za predavatelja. V prostoru je še multifunkcijski projektor in platno. Učilnica je poimenovala po podjetju Kemis¹⁶, ki je knjižnici darovalo sredstva za nakup računalniške opreme v tem prostoru.

Prostor za mirno učenje

Ob računalniški učilnici smo predvideli tudi ločen, zastekljen prostor za mirno učenje, opremljen z računalniki in tiskalnikom.

157. Prostori za branje in učenje.

OTROŠKI ODDELEK

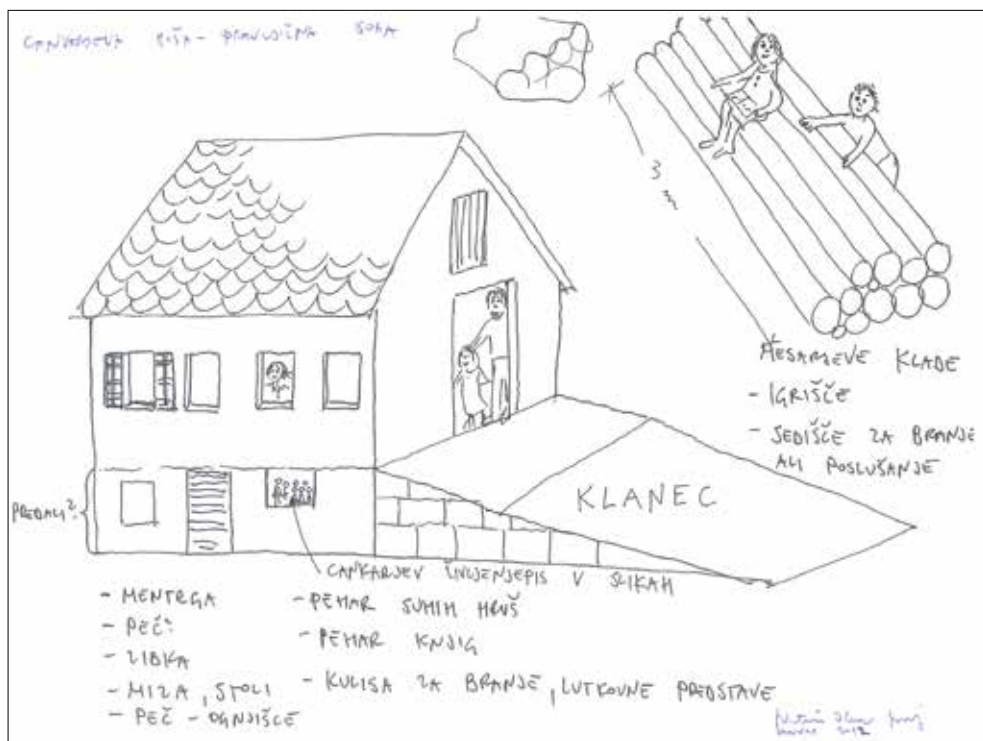
S slik knjižnic v Skandinaviji je bilo razvidno, s kolikšno pozornostjo so tam oblikovani prostori za najmlajše: pravljčne hišice, ladje – polne knjig, igračke pod pohodnim steklom v tleh ...

S posebno pozornostjo sem se lotila načrtovanja otroškega oddelka z željo, da Cankarja in njegovo delo, ki skoraj pregovorno velja kot prezahtevno za otroke, čim prijazneje približamo mlademu bralcu. Tako elementi opreme kot poimenovanja oddelkov sledijo pisateljevim zgodnjim obdobjem življenja. Vsak del knjižnice, ki je poimenovana po znamenitem pisatelju, naj priča, da je Vrhnika Cankarjevo mesto!

Pravljčna soba

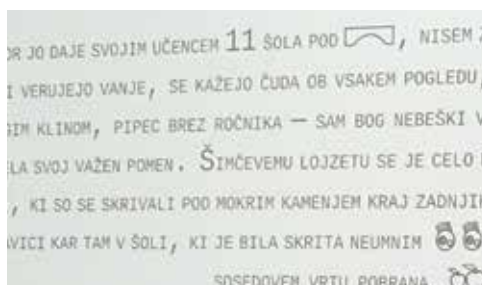
Cankarjeva hiša Na klancu

Utrnila se mi je ideja, da lahko našim najmlajšim bralcem ustvarimo Cankarjevo hišo, in to Na klancu. Namenjena bi bila poslušanju pravljic, branju, igri in raziskovanju. V njej bi bile razstavljeni tudi zanimive otroške knjige. Bila naj bi pravi magnet za otroke. V njej bi bila omara podobna tisti, iz katere sta mali Ivan - Janezek in njegova sestra skrivaj praznila pehar s hruškami,

158. Skica pravljice sobe - Cankarjeve hiše. Avtorica: Nataša Oblak Japelj

pa mentrga za mesenje kruha, ki je ponoči služila kot postelja za najmlajše Cankarjeve otroke. Hišica bi bila dejansko kot nekakšna pomanjšana maketa originala, ki stoji na pravem vrhniškem Klancu. Zaradi očitne podobnosti bi tako že najmlajši prepoznali in znali povezati obe hiši. Otroci bi se tako spontano »spoprijateljili« z velikim pisateljem in njegovim delom.

159. Odlomki iz Cankarjevih črtic - slikopisi, na Cankarjevi hiši v CKV.

Oddelek C¹⁷ - Mesarjeve klade

Cankarjevo najljubše prvo igrišče so bile mesarjeve klade, ki so ob Tržaški cesti, blizu mesta, kjer danes stoji Cankarjev spomenik, čakale na odvoz. Po tem kupu hlovovine je plezal tudi mali Janez (Ivan Cankar) z drugimi majhnimi Vrhničani, tam okrog daljnega leta 1880. Cankar je mesarjeve klade tako lepo opisal v eni izmed svojih črtic, da si zaslužijo svoje mesto v novi knjižnici. Mehke in udobne, ustvarjene zato, da bodo otroci na njih sedeli, plezali, poslušali pravljice, gledali in brali knjige, se pogovarjali, so našle svoj prostor takoj pod Klancem. Poleg klad je ta večnamenski prostor opremljen še z mizicami in stolčki, da lahko mladi bralci tu gledajo knjige in ustvarjajo različne likovne izdelke.

160. Mesarjeve klade. Nad njimi Cankarjeva hiša Na klancu.

161., 162., 163, 164. Utrinki iz nove knjižnice. Foto: Gašper Tominc

165. Enajsta šola pod mostom.

Oddelek P – Enajsta šola pod mostom

In že smo pri naslednji epizodi iz življenja mladega Ivana. Še preden je začel obiskovati pravo šolo, je najdragocenejša znanja za življenje dobival v »enajsti šoli pod mostom«. Znameniti most v realnosti povezuje levo stran Ljubljane, na kateri stoji vrhniški Breg z desno, po kateri se razteza Janezova vas v Verdu. V knjižnici je »enajsta šola pod mostom« oddelek, namenjen mlajšim osnovnošolcem.

Oddelek M – Realka 1888–1896

Nad »enajsto šolo« se pne most¹⁸ kot povezava med ranim otroškim obdobjem »mesarjevih klad« z obdobjem na pragu odraslosti. Leta 1888 se je za 12-letnega Ivana začelo šolanje na Realki v Ljubljani. Knjige na oddelku »Realka 1888–1896« so namenjene starejšim osnovnošolcem in srednješolcem.

Ko je bila narejena idejna zasnova nove knjižnice, sva s Suzano razvijali projekt naprej. Ure in ure sva se »sprehajali« po načrtu in si slikali vsak detalj posebej. Strinjali sva se, da mora prostor nove knjižni-

166. Realka 1888–1896.

ce, njegova likovna podoba, jasno izražati prvotno vsebino oz. namen, za katerega je bila stavba grajena. Hladen, racionalen industrijski izgled bo v ogromnem, odprtem, visokem prostoru še dodatno poudarjalo surovo kovinsko ogrodje knjižnih regalov. Za preizkus smo naredili prototip regala iz kovinske konstrukcije tračnega sistema. Preveriti je bilo namreč potrebno tehnologijo izvedbe, stabilnost, izgled in količino materiala, ki smo ga imeli na razpolago, obenem pa oceniti vrednost investicije. Kot protiutež surovi, mrzli, neprijazni kovini bi

167. Koza za odlaganje kož nosi usmerjevalno grafiko.

bile police iz toplega jelovega (smrekovega) lesa, ki so ga polni gozdovi nad Vrhniko. Predstavljali sva si, da bodo tudi tla lesena, obložena s parketom ...

Pogovarjali sva se tudi o barvah, ki bodo prinesle živost v barvno sicer umirjen ambient. Logično se nama je zdelo, da bodo to barve iz celovite grafične podobe CKV¹⁹. Posamezne stene, kosi opreme in pohištva bodo žareli v živo rumeni, optimistično oranžni in dveh odtenkih modre barve.

Prva faza načrtovanja je bila zaključena. Po izteku pogodbe o zaposlitvi v CKV so delo nadaljevali kolegi arhitekti iz projektivnega ateljeja Delavnica d. o. o. pod vodstvom Uroša Jereba²⁰. Kot izhodišče pri načrtovanju notranje opreme jim je služila že izdelana idejna zasnova, ki so jo minimalno spremenili (položaj domoznanske sobe, oblika Cankarjeve hiše na Klancu kot pravljíčne sobe, zasnova sprejemnice ...).

Suzana Potočnik je vodila projekt do konca poletja 2013, ko se ji je zdravstveno stanje tako poslabšalo, da je morala oditi na bolniški dopust. Na njeno željo je vodenje knjižnice prevzela Sonja Žakelj²¹, jaz pa sem

168. Likalna preša v čitalnici.

prevzela naloge, povezane z zaključitvijo projekta novih prostorov, in naloge, povezane z organizacijo selitve.

Vsi zaposleni v knjižnici, brez izjeme, so po svojih najboljših močeh prispevali znanje in ideje za dokončanje projekta ter iskali optimalne rešitve pri načrtovanju selitve. Zadnje mesece delovanja v starih prostorih so knjižničarji vzporedno z rednim delom pripravljali in urejali gradivo za selitev²². V tej težki situaciji, ko smo ostali brez glavne vodje, se je v polni meri izkazalo to, kar je Suzana vedno poudarjala, in sicer, da vodi kolektiv čudovitih delavcev.

V knjižnici smo skupaj izdelali razporeditveni načrt knjig po UDK sistemu²³ tako, da je bil iz njega razviden točen položaj in obseg posameznega UDK področja v novi knjižnici. Ta načrt nam je bil kasneje, pri selitvi, osnovno vodilo pri zlaganju knjig v police.

Izdelati je bilo potrebno še načrt usmerjevalne grafike²⁴. Kompleksnega dela, ki je zahteval veliko usklajevanja in prilagajanja, so se lotili arhitekti iz Delavnice. Za osnovo jim je služil načrt CGP oblikovalca Matjaža Čuka. Z občutkom so v ta projekt

169. Sistem usmerjevalnega označevanja in označevanja knjižničnega gradiva za CKV. Avtorji: Delavnica d. o. o.

vpletli številne predmete iz IUV-ja. Nekateri so dobili funkcijo nosilcev signalizacije, kot na primer stojala za kroje, na katerih so napisana imena posameznih oddelkov. Na kozah za odlaganje kož so pritrjene usmerjevalne table. Za označevanje vsebin knjižnih regalov po UDK sistemu so domiselno uporabili silhuete krojev za usnjena oblačila iz kolekcij IUV. Vso uporabljeno opremo in predmete iz IUV, ki so razporejeni po celem prostoru knjižnice, so opremili z enotno oznako »iuv dediščina« in kratkim opisom. Tako, na primer, tudi parno likalno vakuumsko prešo Hoffman iz leta 1983, ki kot neke vrste muzejski eksponat tehnične dediščine stoji v čitalnici. V tem delu prostora je bil namreč v času IUV oddelek likalnice.

Pri naporni selitvi, ki je potekala celo poletje, so knjižničarjem pomagali številni prostovoljci in tehnični delavci iz vseh vrhniških zavodov. Bistveno pomoč so prispevali pripadniki Slovenske vojske, ki so v rekordnih dveh tednih prepeljali in prenesli iz stare lokacije na novo vse knjižnično gradivo, opremo in stare knjižne regale. Poleg tega so vojaki in vojakinje preselili tudi vse gradivo iz prostorov skladišča, ki ga je imela CKV v Črnem orlu.

171. Slovenska vojska seli CKV na novo lokacijo. Foto: Niko Nikolčič.

Septembra 2014 je nova knjižnica odprla vrata obiskovalcem. Več kot petsto ljudi se je 10. septembra udeležilo slavnostne otvoritve knjižnice in oddelka osnovne šole. Suzana se dogodka ni mogla udeležiti. Nova knjižnica je bila en mesec po njenem uradnem odprtju vključena in širši slovenski javnosti predstavljena v okviru projekta Odprte hiše Slovenije.²⁵

170. Del kolektiva CKV (od leve proti desni: Mojca Okorn, Zlata Brezovar, Niko Nikolčič, Nika Čelešnik, Tamara Jesenovec, Maja Lekšan) na odprtju nove knjižnice v usnjenih hlačah, sešitih v IUV.

Zaradi velikega zanimanja dvakrat na mesec organiziramo voden ogled po knjižnici, na katerem predstavimo celoten koncept zasnove. Od odprtja so si prišle knjižnico – kot primer dobre prakse, ogledat tudi številne organizirane skupine knjižničarjev, študentov, direktorjev slovenskih knjižnic ter drugi vodilni uradniki. Z velikim zanimanjem in naklonjenostjo novi vsebini obiskujejo knjižnico tudi številni bivši zaposleni iz IUUV.

V začetku leta 2015 je po težki bolezni umrla glavna snovalka knjižnice Suzana Potočnik. Vsi njeni sodelavci se tudi iz spoštovanja do njenega dela trudimo, da bi bila nova knjižnica resnično sodobno informacijsko, izobraževalno in kulturno središče kraja in da bi se ljudje v njej dobro počutili.

172. Suzana Potočnik na Slavnostni akademiji ob prazniku Občine Vrhnika, 10. maja 2012. Foto: Tatjana Oblak Milčinski.

Opombe:

- 1 V Muzejskem društvu Vrhnika (MDV) aktivno delujem že od študentskih let. Leta 1994 mi je ideja za diplomsko nalogo na Fakulteti za arhitekturo (Razvoj Kotnik – Lenarčičevega posestva v Verdu pri Vrhniki) pomagal razviti takratni predsednik MDV dr. Peter Habič. Končano nalogo sem v obliki razstave in predavanja predstavila v okviru MDV v Cankarjevem domu na Vrhniki februarja 1999. V društvu sem kasneje sodelovala pri različnih projektih: pri oblikovanju spominskih obeležij vrhniškim krasoslovcem v Močilniku, Francu in Ivanu Jagru v Bistri, razstavah in predavanjih (Brata Jager), raziskavah (Skladišče Idrijskega rudnika živega srebra na Vrhniki), urejanju in pisanju člankov za Vrhnikiške razgledne (Kunstljeva vila), organiziranju dogodkov in izletov.
- 2 Podjetje je objavilo svoj stečaj junija 2011. Vir: novice.najdi.si/najdi/gradbeno%20podjetje/stran/65
- 3 Gradnja prizidka in adaptacija obstoječih pro-

storov Cankarjeve knjižnice Vrhnika, Projektna naloga. Pripravila: Suzana Potočnik, Vrhnika, oktober 2010.

- 4 IUUV gre v stečaj, Delo 29. 12. 2008, www.delo.si/clanek/73602
- 5 Razstava razglednic z naslovom Prejmi lepe pozdrave od nekoga je bila odprta na Slavnostni akademiji ob prazniku občine Vrhnika, 10. maja 2012 v Cankarjevem domu na Vrhniki. Povezava do razstave na strani CKV: <http://ckv.si/vsebina.php?vid=20120611143117448>
- 6 PGD Rekonstrukcije in spremembe namembnosti objekta IUUV – konfekcije, Projekt d. d. Nova Gorica, odgovorna projektantka: Teja Savelli, univ. dipl. ing. arh., št. proj. 11845, datum: november 2012.
- 7 Projekt gradbenih del: IUUV – obrat konfekcije, Razvojno projektivni center Idrija n. sol. o. n., Atelje za projektiranje o. sub. o., odgovorni projektant: Janez Bizjak, univ. dipl. ing. arh., št. proj. 546/81, datum: maj 1981/ maj 1982.

- 8 Usnjar, glasilo delovne skupnosti IUUV, št. 168, julij 1983, str. 14.
- 9 Novljan, S. (2000). Načrtujemo knjižnico. Knjižnica, 44 (1–2), 35–56.
- 10 Pridevnik, ki ga je Suzana pri svojih – navdušenja polnih opisih stvari, pogosto uporabljala.
- 11 Oblak Japelj, N. (2013): Knjižnica Industrije usnja Vrhnika, Pridobitev domoznanske zbirke Cankarjeve knjižnice Vrhnika, Usnjarstvo na Slovenskem, Zbornik referatov simpozija, organiziranega v okviru prireditev ob občinskem prazniku občine Šoštanj, str. 156.
- 12 IUUV – TOZD Usnjarna Vrhnika, objekt: Konfekcija usnja Vrhnika, projektant: Kobal Peter, univ. dipl. ing. str., Projekt proizvodnega postopka usnjene konfekcije Vrhnika, št. proj. 1/1981, datum: maj 1981.
Jet age systems je omogočal transport osnovnega in pomožnega materiala iz skladišča v šivalnico in v nasprotni smeri, transport končnih izdelkov v skladišče končnih izdelkov. 70 % sistema je bilo delo domačih proizvajalcev (ogrodja in cevi), 30 % pa ga je bilo uvoženega iz Švice (vezni elementi, sistem dvigal).
- 13 Karel Grabeljšek se je rodil 18. oktobra 1906 na Vrhniki, kjer je tudi živel in ustvarjal. Umrl je 18. aprila 1985. CKV v sodelovanju z Zvezo borcev za vrednote NOB Vrhnika vsako leto na njegov rojstni dan organizira Grabeljškov večer.
- 14 Obnovljena miza iz prostora šivalnice IUUV, katere sestavni del je bila tudi tračna žaga za rezanje večjih kosov usnja.
- 15 Ivan Malavašič živi v Podlipi. Rodil se je leta 1927 v Rovtah. Je resnično vsestranski umetnik. S pisanjem kratkih zgodb je začel v času, ko je bil zaposlen v IUUV, za tovarniško glasilo Usnjar. V knjižni obliki je izšlo 17 njegovih del. Vse svoje knjige je tudi sam likovno opremil. Napisal je okoli 93 povesti in romanov, 130 črtic in 1700 pesmi. Znan je po verzih za izvajalce narodno-zabavne glasbe. Malavašičeve slike z motivi krajine, predvsem domače Podlippe in bližnje okolice, kažejo na njegovo občutljivo, pozorno opazovanje in dojetje sveta. Ivan Malavašič je tudi organist in pritrkovalec.
- 16 Kemis d. o. o. je družba, ki se ukvarja z zbiranjem, predelavo, odstranjevanjem in posredovanjem različnih vrst odpadkov. Sedež podjetja je na Tojnicah v Sinji Gorici pri Vrhniki.

Fotografije, kjer ni navedenega avtorja, je posnela Nataša Oblak Japelj.

- 17 Postavitev gradiva za mladinsko leposlovje izhaja iz starostnih skupin otrok: C (Cicibani) – starost do 10 let, P (Pionirji) – starost do 14 let, M (Mladina) – starost nad 14 let.
- 18 Most predstavlja del kovinske (skladiščne) konstrukcije iz nekdanjega skladišča v stavbi konfekcije IUUV.
- 19 Projekt zasnove Celovite grafične podobe (CGP) Cankarjeve knjižnice Vrhnika, oblikovalec vidnih sporočil Matjaž Čuk (Oblikovalski studio Ardi), v sodelovanju s kiparjem Bojanom Mavsarjem, leto 2007/08. Živahna barvna shema CGP izhaja iz grba vrhniške občine.
- 20 Načrt opreme, Objekt Knjižnica Vrhnika (prostor nekdanje šivalnice IUUV), PZI projekt notranje opreme knjižnice, Projektant: Delavnica d. o. o., Tržaška cesta 3a, Vrhnika, Odgovorni projektant načrta: Uroš Jereb, univ. dipl. inž. arh., št. proj. : 002/2013, junij 2013.
- 21 Sonja Žakelj, univerzitetna diplomirana bibliotekarka, samostojna bibliotekarka. V CKV je zaposlena od 1. septembra 2006.
- 22 Že na stari lokaciji smo v zadnjih mesecih delovanja poskusno uvedli izposojno knjižničnega gradiva s pomočjo RFID sistema, ki omogoča izposojno in vračilo preko knjigomata. To je pomenilo, da je bilo potrebno vse gradivo ustrezno označiti v sistemu in ga opremiti s posebnimi nalepkami. Vzporedno so se naredile tudi določene izboljšave v načinu označevanja gradiva. S tem smo želeli uporabnikom olajšati iskanje gradiva v novi knjižnici.
- 23 UDK – Univerzalna decimalna klasifikacija. To je mednarodno enotno normativno orodje za vsebinsko označevanje dokumentov in iskanje informacij.
- 24 Usmerjevalna grafika. Sistem usmerjevalnega označevanja in označevanje knjižničnega gradiva za Cankarjevo knjižnico Vrhnika. Avtor CGP za CKV mag. Matjaž Čuk. Avtor IDZ projekta usmerjevalne grafike Delavnica d. o. o. (avtorska ekipa Uroš Jereb, u. d. i. a., Maj Juvanec, u. d. i. a., Damijan Gašparič, u. d. i. a. March., Boštjan Peršolja, abs. arh.). Proj. št. 002/2013, december 2013.
- 25 Odprte hiše Slovenije so del mednarodne mreže Open House Worldwide, ki deluje v 23 mestih po celem svetu in predstavlja največji globalni arhitekturni festival. Dosega že več kot milijon ljudi. Koncept je bil ustanovljen leta 1992 v Londonu. www.openhouseworldwide.org